

Adviezen Taskforce Versnelling Inrichting Restopgave NNN

Aanleiding/context

De provincies staan voor grote opgaven. Eén van die opgaven betreft de inrichting van nog ruim 35.000 ha natuur tot en met 2027. Eén van de belangrijkste afspraken uit het Natuurpact is dat provincies zich inzetten om eind 2027 80.000 ha nieuwe natuur te hebben ingericht. De beschikbaarstelling van middelen in het Bestuursakkoord en Natuurpact is gekoppeld aan deze opgave.

De afspraak van het Natuurpact staat niet op zichzelf. Het vormt een basis voor de gebiedsgerichte aanpak in het kader van de stikstofproblematiek. Daarnaast zullen de ontwikkelingen waaronder het nieuwe Nationaal Programma Landelijke gebied en het Transitiefonds dat het Rijk beschikbaar stelt voor het landelijke gebied, onderdeel van de aanpak kunnen worden.

Provincies rapporteren jaarlijks gezamenlijk over de voortgang van de opgaven. De restantopgave bedroeg op 1 januari 2021 nog ruim 35.000 hectare. In de laatste rapportage concluderen de provincies dat zij de gezamenlijke opgave in 2027 met dit tempo niet gaan halen. De leden van de Bestuurlijke Adviescommissie Vitaal Platteland (BAC VP) hebben, onder meer bij de bestuurlijke afspraken over het Programma Natuur, aangegeven dat deze ambitie niet ter discussie staat. Besloten is tot oprichting van een Taskforce waarin provincies de lead hebben en nauw samen optrekken met LNV en terreinbeherende organisaties (TBO's) om versnellingsstrategieën te gaan formuleren en een plan van aanpak op te stellen voor het vervolg.

Totstandkoming advies Taskforce

De Taskforce heeft tot doel bestuurlijk te adviseren over mogelijke versnellingsstrategieën en een voorstel opstellen voor een [plan van] aanpak voor het vervolg. Besluitvorming wordt georganiseerd via de bestaande (bestuurlijke) organisatiestructuur, zowel per provincie als gezamenlijk in IPO-verband, als ook i.r.t. LNV (via het BO Natuur). Daarbij wordt gezorgd voor een goede betrokkenheid van de terreinbeherende organisaties via het bestaande Overleg Natuurbeheerders op landelijk niveau en via de afzonderlijke provincies op regionaal niveau.

Doorlopen proces

De Taskforce heeft via de bestaande gegevensleveringen en interviews met alle provincies inzicht in de stand van zaken per provincie gekregen (o.a. inzicht krijgen in ontwikkelopgave/ambitie per provincie, incl. status van verwerving en aantal ha waarop zij "impact hebben"), inzicht gekregen in ingezet instrumentarium per provincie, leernetwerksessies georganiseerd en externe ervaringen opgevraagd bij Prolander.

Totstandkoming advies

Op basis van al deze input heeft de provinciale vertegenwoordiging van de Taskforce het advies opgesteld. Deze is op hoofdlijnen afgestemd met de ambtelijke vertegenwoordiging van LNV in de Taskforce. De hoeveelheid aan informatie is behoorlijk groot maar er is vooral gekeken naar opportuniteit, realiseerbaarheid en draagvlak. Daarnaast is gekeken naar wat provincies zelf kunnen doen en waarvoor landelijke actie nodig is in samenwerking met de Rijksoverheid.

Advies van de Taskforce Versnelling

Advies Provinciaal

De Taskforce adviseert de provincies om in provinciale realisatiestrategieën indien passend de volgende elementen op te nemen voor het versnellen binnen de huidige strategie en het eventueel veranderen van strategie:

- **Inzet dwingend instrumentarium:** Provinciale Inpassingsplannen (PIP's), volledige schadeloosstelling, onteigening, onvrijwillige vernatting, interventieladder.¹
- **Versterking samenwerking derden:** maak derden (TBO's, waterschappen, gemeenten en particulieren) meer mede-eigenaar van de opgave ('partners'). Voer het gesprek waar provincies en derden elkaar kunnen helpen/versterken en concretiseer de samenwerking
- **Ondersteuning partners:** stel geld/capaciteit ter beschikking om partners te ondersteunen (bijvoorbeeld vergoeding kosten in gebiedsprocessen, volledige normkosten uitbetalen)
- **Pachtinstrumentarium beter benutten:** zoals ontpachten, o.a. afkoop pacht en afkoop erfpachtconstructies, maar ook binnen pacht afspraken over toewerken naar bestemming natuur
- **Interne afstemming grondpositie provincie verbeteren:** hogere prioriteit voor natuuropgave intern provincie
- **Opzetten en ontwikkelen provinciale grondbank en kavelruilbureau:** specifiek toeleggen op het faciliteren van de natuuropgave

¹ - NB1: juridisch dossier onteigening duurt minimaal 4 jaar!

- NB2: Didam-arrest: nog hogere eisen aan voorkant wat betreft openbaarheid bij aanbidding gronden

- NB3: Ook rijksregelingen vanuit stikstof: concurrentie is aan het ontstaan

- **Ontwikkelen fondsen:** alleen financiering onder voorwaarde dat dit helpt om 80.000 ha extra NNN te realiseren
- **Inzetten op natuurkwantiteit in plaats van natuurkwaliteit bij begrenzen en herbegrenzen NNN:** focus (deels) verleggen van natuurkwaliteit naar natuurkwantiteit
- **Inrichting administratief eerder gereed melden:** sneller (delen) gereed melden (notaris)/ starten met inrichting: niet wachten tot alle gronden verworven zijn
- **Opzet provinciaal coördinatieteam/aanspreekpunt:** om uitvoering van alle bovenstaande adviezen voor versnelling en verandering af te stemmen.

Advies landelijk/samen met LNV

Advies aan de gezamenlijke provincies verenigt in het IPO om met elkaar en met het Rijk te verkennen welke acties landelijk nodig zijn om op provinciaal niveau te kunnen versnellen:

- **Stroomlijnen, afstemmen en prioriteren van programma's en looptijden:** met name Nationale Programma Landelijk gebied (NPLG), Programma Natuur, 10% Groenblauwe Dooradering, Landelijke Bossenstrategie en KRW (fosfaat: oeverzones). Durf keuzes te maken! Moet elkaar versterken, niet vertragen. Natuuropgave 80.000 ha dient bij voorkeur bovenaan te staan in prioriteit!
- **Verbeteren provinciale positie op grondmarkt:**
 - Nagaan wegnemen barrières rondom hoger bieden dan marktwaarde: gaat dan wel richting staatsteun, moet mogelijk via Brussel lopen;
 - Nagaan wegnemen barrières rondom gelijke berechtiging bij vervreemding overheidsgronden (VGG-discussie, Didam-arrest);
 - Nagaan belemmeringen huidige pachtwet en onderzoeken mogelijkheden tot aanpassing daarvan (tevens onderdeel van landbouwstrategie)
 - Afstemmen provinciale grondbanken met elkaar en met grondbank Rijk: zeggenschap hebben over meenemen natuuropgave in de verschillende grondbanken en zorgen dat meer ruilgrond beschikbaar komt voor de natuuropgave. Rijk en provincies verplichten zich tot maximaal beschikbaar stellen van (ruil)grond voor deze natuuropgave door:
 - *Intensievere samenwerking Rijk en provincies met RVO-BBL en RVB*
 - GIS-analyse gronden RVO-BBL en RVB binnen NNN: waar hebben we het over?
 - Organisatie bredere bijeenkomst vanuit Stuurgroep Programma Natuur
 - Analyse RVO-BBL: hangt onder Wet Agrarisch Grondverkeer. Welke synergie valt hier te verwachten?
 - *Nagaan inzet 1e aankooprecht provincies op gronden met natuuropgave via Wet Voorkeursrecht Gemeenten (WVG) hanteren:* [biedt op dit moment weinig soelaas maar in gesprek met rijk mogelijk toch nieuwe inzichten]
 - *Afstemming provincies en Rijk met andere overheidsdiensten (gemeenten, waterschappen):* hoe kunnen andere overheidsdiensten helpen om de provinciale positie op de grondmarkt te verbeteren?
 - *Afstemming fiscale mogelijkheden (Waterschappen, Rijk):* zie RLI-advies
 - *Juridisch onderzoek naar mogelijke afwijkingen op staatssteunregeling:* bijvoorbeeld drempelwaardes oprekken of extra bonus voor eigenaren en agrariërs met gronden binnen de NNN die zich als eerste aanmelden voor realisatie of verkoop
- **Gezamenlijke aanpak capaciteitsvraagstuk door Rijk, provincies en derden**
- **Oprichten IPO-werkgroep Grondzaken en nieuw leven inblazen Provinciale Kenniskring Grond (COP: community of practice)**